

Srbija, Crna Gora, Grčka i Bugarska stvaraju savez protiv Turaka. Posle poraza Mladoturaka pogoršan položaj naroda

Srpska vojska polazi na granicu 1912. godine

Izvor: Narodna biblioteka Srbije

O VE jeseni navršava se sto godina od Prvog balkanskog rata, koji su savezničke snage, u oktobru i novembru 1912. godine, vodile protiv turske vojske stacionirane na Balkanskom poluostrvu. Najznačajniju pobedu protiv turske Vardarske armije izvojevala je srpska vojska u Kumanovskoj bici i time obznanila svetu početak kraja viševjekovnoj vlasti Osmanskog carstva na Balkanu. Tada su, uglavnom, među državama uspostavljene granice koje i danas važe, ostvareno je načelo prema kom narodi imaju prava da žive slobodno u svojim nezavisnim državama, priznato pravo na versku raznolikost, školovanje na maternjem jeziku...

Istoričar Čedomir Antić navodi da je pre 1912. godine u oblastima Makedonije, Kosova, Metohije i Novog Pazara radila 381 škola koju je pohađalo 5.993 učenika, dok je 1937. godine 1.176 škola pohađalo 142.000 učenika (među njima 54.675 učenica). Te i druge tekovine Prvog balkanskog rata važne su i nepobitne, uprkos raznim tumačenjima pa i osporavanjima uzroka, ciljeva i opravdanosti ratovanja balkanskih država protiv Turske.

Srbima zulum dojadio [1]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 06 oktobar 2012 17:45

deja o stvaranju Balkanskog saveza rodila se u poslednjoj deceniji devetnaestog veka pre rasprave o spoljnopolitičkim problemima Srbije. Njen rodonačelnik je Stojan Novaković, istaknuti naučnik u to vreme poslanik u Carigradu, izvanredni poznavalac prilika u Turskoj. On je prvi organizovao prosvetno-politički rad sa srpskim narodom pod turskom vlašću s ciljem da se uključe u ostvarenje ideje o svom oslobođenju. U radu „Balkansko poluostrvo i etnografski sporovi srpski, grčki i bugarski“, on je istakao potrebu za rešavanjem srpskog problema, ali u sklopu ukupnog balkanskog pitanja.

Posle Novakovića o savezu je svoje gledište izneo Milan Piroćanac, poznati političar, pravnik i pisac političkih rasprava. U radu „Međunarodni položaj Srbije“, 1893. godine on je branio uverenje o potrebi stvaranja Balkanskog saveza, kao prirodnog naslednika Turske i brane od uticaja Austrougarske i Rusije. Novakovićevu ideju su podržali i dalje razrađivali Vladimir Krasić, ugledni srpski geograf i diplomata, Milovan Milovanović, srpski intelektualac, profesor i državnik, publicisti i državnici Jovan Ristić i Milutin Garašanin.

Značaju Stare Srbije za budućnost Srbije posebnu pažnju posvetio je na početku 20. veka Jovan Cvijić, neumorni putnik po Staroj Srbiji i Makedoniji, koji je svoja naučna stanovništa praktično proveravao na terenu. U svojim naučnim studijama a posebno u radu „Geografski položaj i opšte osobine Makedonije i Stare Srbije“, dali su zapravo čvrstu i pouzdanu osnovu srpskoj politici i javnom mnjenju Srbije da se sve više usmere prema tom delu gde živi srpski narod.

Idejama Novakovića i Cvijića svesrdno se priključio Svetislav Simić, pisac, državnik i diplomata, a ugledni istoričar Stanoje Stanojević je, pored ostalog, održao rodoljubivi govor ispred spomenika kneza Mihaila ukazujući na to da je potrebno pomoći srpskom narodu u Turskoj.

{xtypo_quote_right}

BUDŽET BEZ DEFICITA

SRBIJA je u godinama pred Prvi balkanski rat imala uspešan privredni rast, naročito industriju, imala je 465 industrijskih preduzeća i rudnika i 1.128 kilometara železničkih pruga. Uravnotežene su državne finansije, a nestao je i deficit u državnom budžetu. Srbija je dolaskom na presto Petra Prvog Karađorđevića, modernog evropskog vladara, snažno krenula u privredni rast. Utihnula su i međustranačka trvenja, narod se pripremao za velike događaje posle kojih će sav srpski narod definitivno biti slobodan. {/xtypo_quote_right}

{xtypo_dropcap}P{/xtypo_dropcap}osle aneksije Bosne i Hercegovine i Mladoturske revolucije, ideja o Balkanskom savezu i zaštiti srpskih interesa na prostoru koji je okupirala Turska prenela se i u institucije sistema. U Narodnoj skupštini Srbije vođeni su važni razgovori, naročito se za Savez zalagao Stojan Novaković. Intenzitet se pojačao, naročito posle propasti Mladoturske revolucije 1908. godine, jer je značajno pogoršan položaj srpskog i drugih neturskih naroda. Bujao je šovinizam, ukinute su verske i školske autonomije, nacionalna udruženja i okupljanja. To je dovelo do anarhije i pobune, naročito Albanaca, što su koristile stare vlasti da bi oslabile moć Mladoturaka, a u tom zamešateljstvu uglavnom su stradali neturski narodi, (čitaj) Srbi.

{xtypo_dropcap}V{/xtypo_dropcap}elike sile, Austrougarska i Nemačka, želele su da iskoriste očiglednu propast Otomanskog carstva za svoje ciljeve, a na štetu balkanskih država. Posle aneksije Bosne i Hercegovine i izgradnje sandžačke železničke pruge njihov cilj je bio da dosegnu do Soluna presecanjem teritorija nastanjenih etničkim balkanskim življem. Takvo nastojanje vitalno bi ugrozilo interese pre svih Srbije i Crne Gore, ali i drugih susednih država.

Shvatajući da su pojedinačno nemoćne da se suprotstave pretenzijama velikih sila na prostor gde im žive sunarodnici, s jedne strane i s druge, obezbede slobodu svog življa po turskom upravom, Srbija, Crna Gora, Bugarska i Grčka bile su prisiljene na međusobna vojno-politička približavanja, bez obzira na ranije međusobne stavove. Za vojni savez balkanskih država bila je zainteresovana i Rusija, kao članica Trojnog sporazuma, jer je smatrala da je to brana za sprečavanje austro-nemačkog prodiranja na Balkan, ali i put za ostvarivanje njenih interesa na tom prostoru.

Srbima zulum dojadio [1]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 06 oktobar 2012 17:45

(Nastaviće se)

http://www.novosti.rs/dodatni_sadrzaj/feljtoni.120.html?item_id=798

{xtypo_info} Udruženje Srba „Nemanja“ priprema objavljivanje monografije o Balkanskim ratovima 1912–1913. godine. Monografija, koja će se pojaviti tokom 2013, sadržaće autentične zapise iz Balkanskih ratova, fotografije i dokumente koji potpunije osvetljavaju ovo poglavlje srpske oslobodilačke istorije. {/xtypo_info}